

HUKUK

ÖZİŞİK

NOTLAR

1996

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

GÜZ-VİZE

İletişim : 0505 346 19 98

@ozisikhukuknotlar

GİRİŞ

Devletler özel hukuku esasında dört alt daldan oluşur. Bunlar; vatandaşlık hukuku, yabancılar hukuku, kanunlar ihtilafı hukuku ve milletlerarası usul hukukudur. Vatandaşlık hukuku ve yabancılar hukuku derslerini devletler özel hukuku dersinin birinci dönemi olarak; kanunlar ihtilafı hukuku ve milletlerarası usul hukuku ise dersin ikinci dönemi kapsamında kalmaktadır. Kaynak tavsiyesi olarak fakültemizin eski öğretim üyesi Vahit Doğan hocanın hem vatandaşlık hukuku hem de yabancılar hukuku olmak üzere iki kitabı da birinci seviye olarak tavsiye edilebilir. Ayrıca Gülün Güngör'ün Tabiiyet Hukuku ve Ergin Nomer'in Türk Vatandaşlık Hukuku başlıklı kitapları da tavsiye edilebilir.

Bu dersimizde daha önceden kullandığımız günlük hayatımızda telaffuz ettiğimiz ama mana itibariyle ve hukuki tarifler olması sebebiyle günlük hayattan daha farklı tarif edeceğimiz bazı kavramlarla karşı karşıya geleceğiz. Vatandaşlık, tabiiyet, uyrukluk, yurttaşlık, tebaa, millet ve ahali gibi kavramların ne olduğunu bilmemiz gerekecektir. İlk olarak devlet ile başlayacağız.

DEVLET

Devleti var eden üç tane temel unsuru vardır. Bu unsurlar: belirli bir ülke, bu ülke üzerinde sürekli bir biçimde yaşama iradesine sahip insan topluluğu ve hem o insan topluluğu hem de ülkenin kendisi üzerinde egemenlik yetkisini kullanan kamu gücü şeklinde ortaya konulabilir. Devletin unsurlarından bir tanesini kaçınılmaz olarak insan oluşturur. Yani insan ögesi devletin vazgeçilmez unsurlarından bir tanesidir. Bu insan ögesi; millet, ulus, yurttaş, vatandaş gibi farklı isimlerle adlandırılmaktadır.

Millet

Arapça kökenli bir kelime olan millet eski Türk tarihinde "budun" ifadesine karşılık gelmektedir. Batı kaynaklarında "nation" ibaresinin karşılığı olarak tarif edilmektedir. Millete dair bir tanım yapacak olursak bazı mütefekkirlerin görüşlerine bakmamız gerekecektir. Bunların başında Millet ve milliyetçilik üzerine çok önemli eserler vermiş olan ve Türk Milliyetçiliğinin fikir dünyasını aydınlatan yazarlardan olan Ziya Gökalp gelmektedir. Bunun haricinde cumhuriyetimizin kurucusu olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bir millet tanımı vardır. Ve yine önemli bir fikir adamı olan Dündar Taşer'in millet tanımı bulunmaktadır. Şimdi bu tanımlara bakacağız.

Ziya Gökalp milleti; dilce, dince, ahlâkça ve güzellik duygusu bakımından ortak olan olarak tanımlamıştır. Yani aynı terbiyeyi almış fertlerden meydana gelen bir topluluk diyor. Bu tanım sanki milyonlardan oluşan milleti değil de bir ailenin bireylerini tanımlarcasına yapılan son derece samimi bir tariftir. Gökalp'e göre

GİRİŞ

Bu hafta Türk vatandaşlığının kazanılması usullerini anlatmaya başlayacağız. Geçtiğimiz hafta Türk vatandaşlık hukukunun Anayasa'nın 66.maddesinde temel prensipleri belirlenen bir hukuk alanı olduğunu söylemiştik. Anayasa m.66'yı bir kenara bırakacak olursak temel kanuni düzenlememiz 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin bir yönetmeliktir. Bu alanda kuralları devlet koyduğu ve devlet ve birey arasında bir eşitlik ilişkisinden bahsetmek mümkün olmadığı için devletin egemenlik alanını kullanarak tek taraflı belirlediği bir hukuki statüden bahsettiğimiz için bu alan net bir kamu hukuku alanıdır. Nitekim vatandaşlığa alınma yahut vatandaşlıktan çıkarma kararlarının idari yargıda denetime tabi tutuluyor olması da bu alanın kamu hukukuna tabi olduğunun bariz bir göstergesi mahiyetindedir.

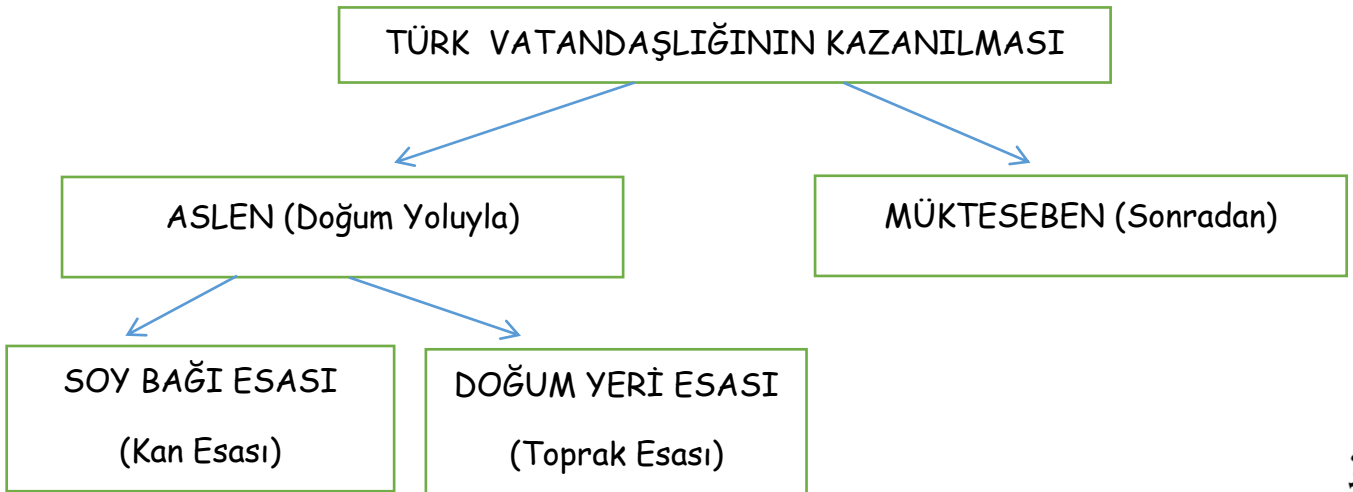
TÜRK VATANDAŞLIĞININ KAZANILMA HALLERİ

5901 sayılı TVK'nın 5. ve 6.maddeleri Türk vatandaşlığının nasıl kazanılacağı noktasında bize yol gösterir.

Türk vatandaşlığının kazanılması halleri

MADDE 5 - (1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğum ile kazanılan vatandaşlığın bir diğer adı vatandaşlığın aslen kazanılmasıdır. Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasının diğer adı ise mükteseben kazanmadır. Sonradan kazanma bizim daha sonra işleyeceğimiz bir konudur. İlk etapta vatandaşlığın doğum yoluyla yani aslen kazanılmasına ilişkin temel kuralları inceleyeceğiz.

DEVLETLER OZEL HUKUKU GUZ DONEMI -VIZE NOT + PRATIK

Bunu yapabilmek için bazı hukuki işlemler icra etmemiz gerekir. Biz tabii soy bağının hukuki soy bağına dönüşümünün hangi suretle gerçekleşeceğini, doğumun evlilik birliği içinde mi yoksa evlilik birliği dışında mı olduğuna bakmak suretiyle farklı şekilde izah edebiliriz.

Evlilik Birliği İçerisinde Doğan Çocuklar

Yukarıda görmüş olduğunuz şema tabii soy bağına hukuki soy bağına nasıl dönüştürüleceğini anlatmaktadır. Eğer ki doğum evlilik birliği içinde gerçekleşmiş ise ve evlilik birliği içinde doğan çocuğun annesi Türk vatandaşı babası yabancı ise çocuk başkaca bir işlem yapmaya gerek kalmaksızın kendiliğinden Türk vatandaşlığını kazanabilecektir. Yani bu durumda çocukla annesi arasındaki hukuki soy bağına kurulması hiç de zor olmayacaktır. Çünkü TMK m.282'de yer verilen bir analık karinesi vardır. Bu karineye dayanmak suretiyle çocukla annesi arasındaki hukuki soy bağına kurulmasını basitçe ortaya koyabileceğiz.

Madde 282/1: Çocuk ile ana arasında soy bağı doğumla kurulur.

Madde hükmünden çocuğu doğuran kadının onun anası olduğunu anlarız. Yani çocuğun kim tarafından doğulduğunu tespiti etmemizle o çocuk annesiyle arasında hukuki soy bağı kurulmuş bir çocuk haline gelecek ve tabiatıyla Türk

DEVLETLER OZEL HUKUKU GUZ DONEMI -VIZE NOT + PRATIK

vatandaşı olan annesine bağılı olarak Türk vatandaşlığını iktisap edebileceğız. Bu halde TMK m.282 hükmü evlilik birliğı içerisinde doğan bir çocuğun annesinin Türk vatandaşı babasının yabancı olması halinde çocukla anne arasındaki soy bağıı kurma noktasında bize yardımcı olan temel argümanımızdır.

İkinci ihtimalimiz ise evlilik birliğı içerisinde doğan çocuğun babasının Türk vatandaşı annesinin yabancı olmasıdır. Bu ihtimalde de çocuk yine başkaca bir işlem yapmaya gerek kalmaksızın Türk vatandaşlığını kazanabilecektir. Çünkü bu durumda da dayanabileceğimiz bir karinemiz vardır. O da TMK m.285'de düzenlenen babalık karinesidir.

Madde 285/1: Evlilik devam ederken veya evliliğın sona ermesinden başlayarak üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır.

Bu karinenin gereğini yerine getirerek evlilik birliğı içerisinde doğan bir çocukla Türk vatandaşı baba arasındaki hukuki soy bağıı kurabiliriz. Yani çocuğun evlilik birliğı içerisinde doğduğunu veya evliliğın sona ermesini takiben 300 gün içerisinde doğduğunu ispat etmekle çocukla babası arasındaki hukuki soy bağıı kurabileceğız ve çocuk tabi ki Türk vatandaşı olan babasına bağılı olarak Türk vatandaşlığını kazanabilecektir. Bunun için farklı ihtimaller söz konusu olabilir. Şimdi bu ihtimalleri somutlaştıracamız.

-Babalık Karinesi (TMK m.285)-

Evlilik Öncesi	Evlilik	300 Gün
	X ✓	
	X	✓
X	✓	
X		✓

(X) işareti çocuğun ana rahmine düştüğü anı, (✓) işareti ise çocuğun doğum anını göstermektedir.

- Eğer ki çocuk evlilik birliğı içerisinde ana rahmine düşmüş ve yine evlilik birliğı içerisinde dünyaya gelmişse bu çocuğun babalık karinesi kapsamında Türk vatandaşı babasına bağılı olarak Türk vatandaşlığını kazanabileceğı konusunda herhangi bir tereddüt duymayız. Çünkü bu ihtimal tam da babalık karinesinin tarif ettiğı bir ihtimaldir.

- İkinci ihtimal şöyle gündeme gelebilir: Çocuk evlilik birliğı içerisinde ana rahmine düşmüş ama evliliğın sona ermesini takiben 300 gün içerisinde dünyaya gelmiştir. Bu da TMK m.285'in lafzına uygun bir ihtimaldir.

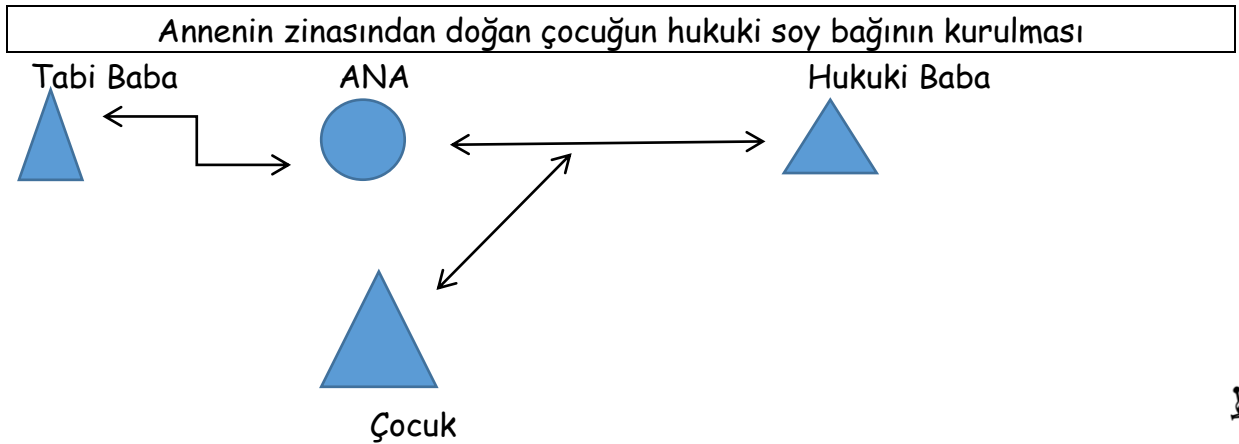

Tanımanın bazı şekli ve maddi şartları vardır. Öncelikle tanımanın tabii baba tarafından bir beyan yoluyla ortaya konması gerektiğini söyledik. Ama kanunun aradığı yollarla tabii baba bunu ortaya koymalıdır. Nedir bu yollar? Diyor ki kanun: Tabii baba çocuğu bir mahkemenin huzurunda ya da bir nüfus memuruna yazılı bir müracaatla tanıyabilir. Bunun haricinde bazen tabii baba resmi bir senet veya vasiyetname düzenlemek suretiyle de çocuğu tanıyabilir. Bu sayede çocukla baba arasında soy bağı kurulmuş ve çocuk da Türk vatandaşlığını bu suretle iktisap etmiş olur. Bunlar esasında tanımanın şekli şartlarını oluşturur.

Vatandaşlık hukuku bakımından bilmemiz gereken bir tanımanın maddi şartlarıdır. Tanımanın maddi şartlarını size tanıyan ve tanınan bakımından ikili bir tasnife tabi tutarak açıklayabiliriz. Tanıyan bakımından maddi şart tanımanın şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğudur. Yani tanıma işlemi sadece ve sadece çocuğun biyolojik, genetik, tabii babası tarafından gerçekleştirilebilir. Eski medeni kanunumuzda babanın ölümü veya temyiz kudretini daimi suretle yitirmesi ihtimalinde babanın babasının da yani çocuğun dedesinin de tanımayı gerçekleştirebileceği dile getiriliyordu. Ama yeni medeni kanunumuz tanımayı şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olarak algıladığı için bu ihtimali bütünüyle devre dışı bırakarak tanımanın sadece tabii baba tarafından gerçekleştirilecek bir hukuki işlem olarak tespit ederiz. Tanımanın ikinci maddi şartı ise tanınan tarafından yani evlilik dışında doğan çocuk bakımındandır. Bir çocuğun tanınabilmesi için çocuğun muhakkak evlilik birliği dışında doğması gerekiyor. Yani evlilik birliği içinde doğan veya evlilik birliği içinde ana rahmine düşen bir çocuğun tanınması mümkün olmuyor.

SORU-CEVAP

Annenin zinasından doğan çocuk
tanınabilir mi?

DEVLETLER OZEL HUKUKU GUZ DONEMI -VIZE NOT + PRATİK

devletin limanındayken doğum gerçekleşirse bayrak kuralı uygulanır. Eğer ki bir devletin kara sularında gerçekleşirse yine bayrak kuralı uygulanır. Devletin hava sahasında gerçekleştiyse bayrak kuralı uygulanır. Açık denizlerde veya açık denizlerin üstündeki hava sahasında gerçekleştiyse yine bayrak kuralı uygulanır. Bu şu demektir: Bir Türk savaş gemisi içerisinde doğum gerçekleşmiş ise bu doğum her ihtimalde Türkiye'de gerçekleşmiş kabul edilecektir. Yani o savaş gemisinin nerede olduğundan bütünüyle bağımsız bir şekilde o doğumun Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde gerçekleştiğini tespit etmek mümkün hale gelecektir.

Ticari gemiler bakımından yapacağımız tespit ise: limanda gerçekleşen doğumlar ve diğer bölgelerde gerçekleşen doğumlar bakımından farklı kuralları ortaya koyacaktır. Eğer ki bir ticari gemide gerçekleşen doğum o gemi limanda demirlemiş vaziyette bulunuyorken gerçekleşmiş ise doğumun liman ülkesinde gerçekleştiği kabul edilir. O halde turistik amaçla İtalya'ya giden Türk bayrağı taşıyan bir gemi ticari amaçla İtalya'da bulunuyor ve Sicilya Limanında doğum gerçekleşti. Bu durumda doğumun İtalya'da gerçekleştiğini kabul edeceğiz. Ama onun haricinde İtalyan kara sularında, İtalyan hava sahasında, açık denizlerde ve açık denizlerin üstündeki hava sahasında gerçekleşen bütün doğumlar yine bayrak kuralına tabi tutulacaktır.

	Liman	Kara suları	Hava sahası	Açık denizler	Açık denizlerin üstündeki hava sahası
SAVAŞ GEMİLERİ	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı
TİCARİ GEMİLER	Liman Ülkesinin Hukuku	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı	Bayrak Kuralı

Türk Hava Yollarına bağlı bir uçak İstanbul Havalimanında henüz teker hareket etmemiş vaziyette eğer ki havalimanında bu uçak duruyorsa ve durduğu anda doğum gerçekleşmiş ise doğum Türkiye'de gerçekleşmiştir. Peki, uçak harekete geçti ve havalimanı terkedildi. Bu anda doğum gerçekleşirse ticari gemi olduğu için ve liman dışına çıkıldığı için kural bayrak kuralıdır. O halde hangi ülkenin hava yollarıyla seyahat ettiğiniz bile doğumun hangi ülkede gerçekleştiğinin tespiti bakımından esasa müteallik bir husus olarak karşımıza çıkar.

Geçen hafta vatandaşlığın kazanılmasını işlemiştik. Vatandaşlığın bir doğum yoluyla kazanılması bir de sonradan kazanılması vardır. Vatandaşlığın doğum yoluyla kazanılması aslen kazanmadır. Bu hafta Türk Vatandaşlığının sonradan kazanılması işlenecektir.

TÜRK VATANDAŞLIĞININ SONRADAN KAZANILMASI

5901 sayılı kanunun 9.maddesinde Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması düzenlenmiştir. (Sonradan kazanmanın diğer ismi müpktesep kazanmadır.) Sonradan kazanma TVK m.9'da üç başlık altında düzenlenmiştir. Bunlar:

- Yetkili makam kararı
- Evlat edinilme
- Seçme hakkının kullanılması ile kazanmadır.

Yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanılması:

Bir yabancının (yabancı, vatansız da olabilir.) Türk vatandaşlığına geçmek için talepte bulunması, Türk devleti ve toplumuyla arasında sıkı irtibat bulunduğunu göstermeye yönelik kanuni şartları karşılamış olması ve yetkili makamın karar vermesi ile iktisap edilen vatandaşlık kazanma yöntemi yetkilim makam kararı ile vatandaşlık kazanmadır. Bu tanımından yola çıkarak yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanmanın unsurları tespit edilebilir. Buna göre:

1 -Talep unsuru:

Doğum yoluyla kazanmadan farklı olarak yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanılmasında kanunda aranan bütün şartlar gerçekleşse bile kişi, kendiliğinden vatandaşlık kazanamıyor. Kişinin kesinlikle talepte bulunması gerekir. Bu nedenle talepte bulunmak yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanılması yolunun başlangıcıdır.

2-Kanundaki şartların gerçekleşmesi şartıyla yetkili makamın talebe olumlu yanıt vermesi:

Kişinin vatandaşlık kazanması için talepte bulunması yeterli değildir. Kanundaki şartlar gerçekleşmiş olsa bile yetkili makamın söz hakkı bulunmaktadır. Burada söz konusu yetkili makam kavramı ilerleyen derslerde anlatılacaktır. Bu nedenle yetkili makamdan idarenin bir kurumunu kafanızda canlandırabilirsiniz. Yetkili makamın takdir yetkisi vardır. Yani kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde bile yetkili makamın vatandaşlık kazanma talebine onay vermeme hakkı vardır. Bu takdir yetkisi 5901 sayılı kanunun 10.maddesinde düzenlenmiştir.

Eğer ki vatandaşlık başvurusunda bulunan kişi vatansız ise kişinin ehil olup olmadığı Türk hukukuna göre belirlenecektir.

Ehliyetin alt başlıkları ayırt etme gücü ve erginliktir.

Erginlik:

Ehliyet bakımından aranan ilk unsur kişinin ergin olmasıdır. Türk hukukunda erginlik kural olarak kişinin 18 yaşının doldurulmasıyla kazanılır. Ancak bunun istisnaları da vardır. Örneğin evlenmeyle ya da hakim kararıyla erginlik de olabilir.

Ayırt etme gücü:

Ayırt etme gücü TMK m.13'de düzenlenmiştir.

Ayırt etme gücü

Madde 13-

Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.

Doktrinde yer alan görüşe göre kişinin makul biçimde davranması ayırt etme gücünün varlığını göstermektedir. Ayırt etme gücünde dikkat edilmesi gereken konu kişinin medeni haklarını kullanma ehliyetine göre tabi olduğu farklı ayrımlardır. TMK'da bu dört farklı başlık altında düzenlenmiştir. Bunlar tam ehliyetliler, sınırlı ehliyetliler, sınırlı ehliyetsizler ve tam ehliyetsizlerdir.

Tam ehliyetlilerin Türk vatandaşlığını kazanma başvurusunda bulunabileceği konusunda şüphe yoktur. Sınırlı ehliyetlilerde ise vatandaşlık başvurusu kişiye sıkı sıkı bağlı hak olduğundan sınırlı ehliyetli yasal danışmanının onayına ihtiyaç duymadan başvuruda bulunabilecektir. Tam ehliyetsizler ayırt etme gücünden yoksun oldukları için vatandaşlık kazanma başvurusunda bulunamayacaktır. Burada en önemlisi sınırlı ehliyetsizler konusudur.

Sınırlı ehliyetsizler:

Ayırt etme gücüne sahip olmasına rağmen ergin olmayan kişiler sınırlı ehliyetsizdir. Yani küçükler veya kısıtlılar. Sınırlı ehliyetsizlerden olan küçüklerin vatandaşlık başvurusunda bulunması mümkün değildir. Çünkü onlar yaş sınırına takılmaktadır. Sınırlı ehliyetsizlerden olan kısıtlılar için TMK m.405 ve 408'de atıf yapılmıştır. Bu maddelerde kısıtlama nedenleri sayılmıştır.

Öncelikle yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması hallerini hatırlayalım.

Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanım yolları dörde ayrılarak incelenmekteydi. Bu dört yol yabancı kişi ile Türk toplumu ve devleti arasındaki irtibat düzeyinin yoğunluğuna ve seyrekliğine bağlı olarak belirlenmektedir. Genel olarak Türk vatandaşlığının kazanılması ilgili yabancı ile Türk toplumu arasındaki irtibatın asgari seviyede olduğu bir haldir. Bu yüzden genel olarak vatandaşlığın kazanılmasında son derece ağır şartlara yer verilmiştir. Başvuru tarihinden itibaren geriye doğru beş yıl ikamet etme şartı oldukça ağır bir şart olarak kabul edilir. Toplam sekiz maddenin bu kapsamda var olduğunu hatırlayacaksınız.

Eğer irtibat düzeyi daha yoğunsa daha nitelikli bir yabancının varlığından bahsediyorsak istisnai olarak Türk vatandaşlığının kazanılması söz konusu olacaktır. İstisnai olarak Türk vatandaşlığının kazanabilecek kişi grupları da bizim için son derece önemlidir. Türkiye'ye sanayi tesisi getiren, olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen kişileri, yabancı yatırımcılar, turkuaz kart sahipleri, vatandaşlığa alınması zaruri görülenler ve göçmenler istisnai olarak yetkili makam kararıyla vatandaşlık kazanım yolları kapsamına giren kişi gruplarıdır.

Notun Devamı İçin ...

ozisikhukuknotlar ▾

72
gönderi

9.897
takipçi

2.398
takip

☆ ÖZİŞİK KIRTASIYE ☆
Hukuk Hizmeti
⚖️ **Hukuk Fakültesi Ders Notları Bilgi & Sipariş** ⚖️
💎 DM & Whatsapp 💎
🔴🔴 **Shopier Magaza Siparis Linki** 🔴🔴
🔗 shopier.com/Ozisikkirtasiye

**DERS NOTLARINI
SİPARİŞİ İÇİN
ULAŞABİLİRSİNİZ**